

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 799/2020
16.09.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Синиша Цветковић, адвокат из ..., против тужене Основне школе „Предраг Девеџић“ из Врањске Бање, ради поништаја решења о престанку радног односа, одлучујући о ревизији тужиље и ревизији тужене, изјављеним против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1654/19 од 06.11.2019. године, у седници одржаној 16.09.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1654/19 од 06.11.2019. године.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 1654/19 од 06.11.2019. године у ставу другом изреке, као и решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем и четвртом изреке, а предмет враћа истом суду на поновно одлучивање у овом делу.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врању П1 1112/18 од 09.05.2019. године, ставом првим изреке поништено је решење тужене од 25.04.2016. године, којим је тужиљи престао радни однос на месту ... у селу ..., са 25.04.2016. године, док је ставом другим изреке одбачена тужба тужиље у делу којим је тражила да се обавезе тужана да је врати на рад и распореди на радно место Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка од 174.000,00 динара са законском каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1654/19 од 06.11.2019. године, ставом првим изреке жалба тужене је одбијена, као неоснована и првостепена пресуда потврђена у ставу првом изреке, а ставом другим изреке преиначена је првостепена одлука у ставу другом изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужиља тражила да се обавезе тужана да је врати на рад и распореди на радно место Ставом трећим изреке преиначено је и решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке, тако што је обавезана тужена да тужиљи накнади трошкове

парничног поступка од 157.500,00 динара са законском каматом од извршности пресуде до исплате, док је преко наведеног износа до 174.000,00 динара, захтев тужиље одбијен. Ставом четвртим изреке одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену обе парничне странке су изјавиле ревизију, побијајући је због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ број 72/11 и 55/14), па је нашао да је ревизија тужене неоснована, а ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању на ком је заснована побијана одлука, тужиља је, почев од 07.05.2007. године радила код тужене по више уговора о раду на одређено време, а 29.02.2016. године са туженом школом је закључила уговором о раду на одређено време, на основу члана 132. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања, до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс, за обављање послова ... у издвојеном одељењу школе у Међутим, 25.04.2016. године, директор тужене школе је донео решење о престанку радног односа тужиљи са даном доношења решења, са образложењем да надлежно министарство није дало сагласност, да школа није ни расписала конкурс за попуњавање упражњеног радног места, због чега је радни однос тужиљи, у складу са законом, морао бити ограничен најдуже на 60 дана. Одлучујући о приговору тужиље изјављеном против првостепене одлуке, Школски одбор је 13.05.2016. године донео решење којим је наложио директору тужене да преиспита своју одлуку. На радно место које је до тада обављала тужиља, примљена је друга запослена.

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев и поништио решење о престанку радног односа тужиљи, али је тужбу са захтевом за враћање на рад одбацио, налазећи да суд није овлашћен да налаже послодавцу да запосленог врати на рад.

Побијаном другостепеном одлуком потвђена је првостепена пресуда у делу којим је одлучено о законитости одлуке директора тужене од 25.04.2016. године, али је иста преиначена у делу којим је одлучено о захтеву за враћање на рад, тако што је тужбени захтев тужиље у овом делу одбијен, као неоснова.

Врховни касациони суд налази да је побијаном одлуком, правилно поништена одлука директора тужене од 25.04.2016. године, којом је тужиљи отказан уговор о раду.

Наиме, 26.02.2016. године тужиља је са туженим закључила уговор о раду на одређено време, до преузимања запосленог, односно до коначног избора кандидата по конкурс, сагласно члану 132. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања ("Сл.гласник РС" бр.72/09, ... 55/13). Побијаном одлуком директора туженог од 25.04.2016. године, тужиљи је отказан уговор о раду уз образложење да тужени није

ни расписао конкурс, јер нема сагласност надлежног министарства, па је такав уговор незаконит и није ни могао бити закључен, већ је радни однос, у складу са законом, могла закључити само на одређено време од 60 дана, због чега јој је (због истека овог рока – од 60 дана), отказан закључени уговор.

Одредбом члана 144. Закона о основама система образовања и васпитања прописано је да радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом, на основу решења директора, а према одредби члана 175. тачка 1. Закона о раду ("Сл.гласник РС" бр.24/05, ... и 75/14, који се примењује као општи закон), запосленом престаје радни однос истеком рока за који је заснован. Међу странкама није спорно да тужена школа није расписала конкурс ради попуњавања радног места на које је тужила распоређена закљученим уговором о раду, али ова околност не значи да је наступио рок који се односи на престанак радног односа - по коначном избору кандидата. При том, трајње радног односа на одређено време тужили одређено је до преузимања запосленог или до коначног избора кандидата по конкурс. То значи да је тужила имала право да ради код туженог и до преузимања запосленог који је у радном односу на неодређено време у другој установи и остао је нераспоређен или има статус запосленог са непуним радним временом, односно са листе запослених са које се врши преузимање, у смислу члана 131. Закона о основама система образовања и васпитања, за шта није потребно расписивање конкурса. Како овај услов за престанак радног односа није наступио, то није било ни места за доношења решења о престанку радног односа тужили.

Приликом одлучивања Врховни касациони суд је имао у виду и наводе туженог, као и наводе из образложења побијане одлуке директора туженог - да је уговор о раду незаконит, те да није могао ни бити закључен са роком наведеним у уговору (јер конкурс није расписан и није добијена сагласност надлежног министарства за запошљавање новог лица), па налази да су исти неосновани. Наиме, тужена школа је могла запослити лице (тужилу) до преузимања запосленог из друге установе, а сагласност Министарства финансија могла прибавити накнадно а потом и расписати конкурса за пријем запосленог. Имајући ово у виду, као и да је услове и рокове за заснивање радног односа на одређено време одредила тужена школа, при чему уговор о раду тужили није отказан због незаконито закљученог уговора о раду, већ директор туженог решењем о отказу одређује нови рок на који тужили траје уговор о раду, а решење о отказу доноси због истека тог рока, то Врховни касациони суд налази да судови основано закључују да је побијаном одлуком тужили незаконито отказан уговор о раду.

Ревизијом тужене указује се и да је тужба тужиле недозвољена из разлога што је тужбеним захтевом обухваћена само првостепена одлука, да судови нису могли ценити законитост одлуке Школског одбора, јер она није ни била предмет тужбеног захтева, а да је овом (другостепеном) одлуком поништено решење директора тужене уз правну поуку тужили да може тражити судску заштиту у законском року, коју она није тражила, због чега јој у овом поступку није ни могла бити пружена таква заштита.

Одредбом члана 145. Закона о основама система образовања и васпитања јесте предвиђено двостепено одлучивање о правима, обавезама и одговорностима запослених, што подразумева и одлуку о престанку радног односа, а што даље значи да предмет тужбеног захтева у судском спору, у циљу заштите повређеног права запосленог, мора бити коначна одлука послодавца, односно одлука донета поводом

приговора против првостепеног решења. Међутим, и само првостепено решење се може оспоравати у судском поступку у случају да послодавац и по истеку законом прописаног рока није донео одлуку по приговору.

Орган управљања, као другостепени орган, поводом изјављеног приговора, у складу са наведеном законском одредбом, може донети одлуку којом се приговор одбацује - уколико је неблаговремен, недопуштен или изјављен од неовлашћеног лица (став 3.), може одбити приговор, као неоснован (став 4.) или поништити првостепено решење и вратити предмет директору на поновни поступак (став 5. истог члана). У конкретном случају Школски одбор је донео одлуку “да директор тужене преиспита решење о престанку радног односа тужиљи”, што не подразумева одлуку о приговору у смислу наведене законске одредбе. Овим решењем приговор тужиље није ни одбијен, ни одбачен, нити је поништено решење директора тужене, како то погрешно наводи тужена у ревизији. У таквој ситуацији, иако је другостепени орган формално донео одлуку, о приговору тужиље није одлучено, јер није донета одлука којом је одлучено о дозвољености и основаности приговора, односно о законитости побијане првостепене одлуке, због чега се има сматрати да иста није ни донета, а због чега је тужиља, у складу са одредбом члана 145. став 7. Закона, могла поднети тужбу којом оспорава само првостепено решење. При том, околност што је тужбу поднела пре истека рока за доношење другостепене одлуке, супротно наводима ревизије, не утиче на њену дозвољеност.

Имајући у виду изнето, Врховни касациони суд налази да је правилно побијаном одлуком усвојен тужбени захтев и поништено решење директора тужене од 25.04.2016. године, којом је тужиљи отказан уговор о раду, па је применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Одредбом члана 191. став 1. Закона о раду одређено је да је враћање на рад запосленог, на његов захтев, нужна правна последица незаконитог престанка радног односа. Првостепеном одлуком тужба тужиље са овим захтевом је одбачена, уз закључак да суд није овлашћен да налаже послодавцу да запосленог врати на рад.

Побијаном правноснажном пресудом преиначена је првостепена одлука у овом делу, тако што је одбијен захтев којим је тужиља тражила да се тужена школа обавезе да је врати на рад, па Врховни касациони суд налази да се ревизијом тужиље основано указује да је другостепена одлука у овом делу донета уз битну повреду поступка из члана 374. став 1. ЗПП, јер у ситуацији када је првостепеном одлуком одбачена тужба са одређеним захтевом (у конкретном случају захтев за враћање на рад), такав захтев више не постоји, па ни другостепени суд није могао одлучивати о основаности тог захтева.

Како је у конкретном случају одлучено на другачији начин, односно захтев тужиље је одбијен као неоснован, иако је првостепеном пресудом одбачена тужба са овим захтевом, Врховни касациони суд је, применом члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке, односно укинуо другостепену одлуку у овом делу, као и одлуку о трошковима поступка, која зависи од успеха странака у спору.

У поновном поступку другостепени суду ће одлучити о жалби тужиље против првостепене одлуке у делу којим је одбачена тужба са захтевом за враћање на рад, имајући при том у виду примедбе из ове пресуде, па у зависности од исхода спора

одлучити и о трошковима поступка и на тај начин донети нову и закониту одлуку.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић